

АНОТАЦІЯ

Голубнича-Шленчак Ю. В. Видавнича діяльність інтернованої Армії УНР у таборах Польщі (1921-1924 рр.). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 Історія та археологія. – Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, 2021.

Дисертація присвячена дослідженню видавничої діяльності інтернованої Армії УНР у таборах Польщі (Ланцуті, Александрові Куявському, Вадовицях, Пйотркуві Трибунальському, Пикуличах, Стшалкові, Щипіорно та Каліші) впродовж 1921-1924 рр. Аналіз наявної історіографії засвідчив, що тема не була предметом спеціального комплексного дослідження. Переважна більшість документів з даної теми не була опублікована і потребувала детального опрацювання та введення до наукового обігу. Опрацювання наукової літератури, опублікованих та архівних джерел дало можливість комплексно проаналізувати всі етапи становлення процесу таборового видавництва, встановити джерела фінансування, визначити жанрові групи часописів та коло їх дописувачів. Опрацювання документів, що зберігаються в архівних установах України, Польщі, Чехії та Великобританії дало можливість детально дослідити та відтворити діяльність таборових видавництв та друкарень.

Опинившись у таборах, інтерновані були змушені долати цілу низку проблем (обмеженість продовольчого забезпечення, недостатня кількість вугілля для опалення бараків та сама їх непристосованість для побуту взимку, поширення інфекційних хвороб через недотримання санітарних норм під час скупчення великих мас вояцтва та ін.). Окрім цього потрібно було вжити негайних заходів задля покращення психоемоційного стану вояків та подолання відчуття пригнічення, відчаю та зневіри аби запобігти процесу деморалізації серед інтернованих. Час інтернування потрібно було використати з користю для самих вояків, підготувавши їх до подальшої боротьби за незалежність України та перебування в умовах іншомовного культурного оточення. За ініціативи

Головного Отамана С. Петлюри у таборах було розпочато культурно-освітню працю, однією з важливих складових якої мала стати видавнича діяльність. Відповідальність за це було покладено на дивізійні (або загальнотаборові) культурно-освітні відділи у таборах, в структурі яких діяли видавничі секції, що співпрацювали з дивізійними друкарнями та іншими видавничими осередками, зокрема, таборовими видавництвами, видавничими секціями таборових осередків товариства «Просвіта».

Аналіз матеріалів таборових часописів дав можливість встановити, що таборова преса виконувала цілу низку надзвичайно важливих функцій. Це, зокрема, інформативна (інформування інтернованих про ситуацію в усіх сферах життя на теренах України та за кордоном, а також можливість розміщення оголошень та різноманітних повідомлень), комунікативна (підтримка зв'язку між інтернованими з різних таборів та представниками українських еміграційних осередків на теренах Польщі та за кордоном), психологічна (можливість поділитися своїми переживаннями на сторінках часописів та знайти підтримку та душевну розраду), творча (можливість проявити свій творчий потенціал) функції.

Аналіз архівних документів видавництва «Чорномор», яке діяло у таборі Каліш, дало можливість реконструювати механізм роботи самого видавництва та провести аналогію з іншими таборовими видавництвами. Опрацювання облікових книг «Чорномору» допомогло встановити склад працівників видавництва та їхні обов'язки. Віднайдені рекламні брошури та звіти допомогли встановити обсяги та жанри виданої друкованої продукції.

На основі опрацювання масиву опублікованих та неопублікованих джерел було комплексно охарактеризовано діяльність таборових видавництв «Наша зоря», «Веселка», релігійно-наукових видавництв Братства Святої Покрови 6-ої Січової стрілецької дивізії та «До світла».

На основі інструкцій та звітів дивізійних друкарень були розкриті механізм та методи їхньої роботи, стан їх технічного та матеріального забезпечення, встановлено редакції та видавництва, з якими вони співпрацювали.

На основі статистичних даних було визначено, що найбільшим попитом серед читачів користувались загальноінформаційні (зокрема «Нове життя», «Залізний стрілець», «Український сурмач», «Запорожська думка») та літературні видання (перш за все «Наша зоря» та «Веселка»). Протягом 1921 р. затребуваними були гумористично-сатиричні часописи (зокрема, «Окріп», «Будяк», «Сич», «Полин») та літературно-гумористичний журнал «Око», що було зумовлено напруженим психоемоційним станом вояків, які потребували психологічної розрядки і сміх мав стати у цій ситуації дієвим інструментом.

У ході дослідження було встановлено, що основними джерелами фінансування видавничої діяльності у таборах інтернованих були: дотації від міністерства преси та пропаганди Уряду УНР, матеріальна та фінансова допомога з боку польських комендатур таборів, благодійні пожертви від самих інтернованих та представників української еміграції на теренах Польщі та за кордоном на видавничі фонди таборової періодики, передплата та подання оголошень на сторінках таборових часописів.

У роботі проаналізовано динаміку видавничого процесу та визначено періоди наймасовішого видавництва таборової періодики. З огляду на джерела надходжень та аналіз кількісних та якісних показників було встановлено, що найбільше зразків таборової преси було видано у 1921 р., що було зумовлене спорадичною фінансовою підтримкою комендатур таборів та міністерства преси та пропаганди Уряду УНР. Наприкінці ц.р. фінансування з боку цих установ було фактично припинене, у зв'язку з ускладненням загостренням економічної ситуації в Польщі. Надалі підтримка видавничого процесу у таборах залежала від благодійних надходжень читачів, авторів та особистих внесків представників командного складу Армії УНР. Встановлено, що кількість назв часописів у таборах інтернованих значно скоротилась, однак їхня якість стала значно вищою, адже переважна їх більшість виходила вже у типографському виконанні.

Дослідження матеріалів таборових часописів, звітів з культурно-освітньої діяльності, листування між авторами, замовниками та редакцією, щоденні відчити таборових друкарень та видавництв дали можливість встановити

наклади, періодичність друку, вартість, географію розповсюдження таборової періодики, коло авторів та редакційний склад.

У роботі *вперше* було комплексно проаналізовано діяльність таборових видавництв та друкарень, які діяли у таборах інтернованих вояків-українців Армії УНР. На основі архівних та опублікованих джерел, реконструйовано специфіку видавничого процесу, встановлено обсяги накладів таборових видань та назви книжок, зокрема, опублікованих видавництвом «Чорномор», джерела фінансування пресо-видавничого процесу в таборах, умови праці та матеріальне забезпечення співробітників друкарень, встановлено імена співробітників та посади, які вони обіймали. Було визначено місця розсилки таборових часописів та книжкової продукції. Уперше було детально проаналізовано тематичне та змістове наповнення часопису «Окріп», адже дисертанткою опрацьовано віднайдені номери часопису (№2-6). Проаналізовано зв'язок між зміною психоемоційних потреб інтернованих зі зміною тематики часописів впродовж періоду інтернування. *Уточнено*: обсяги, об'єм, тираж, вартість, дати виходу часописів в таборах; місця видання таборових газет та журналів; редакційний склад колегій. *Подальшого вивчення* набуло дослідження видавничої діяльності інтернованої Армії УНР у контексті загального культурно-освітнього процесу в таборах Польщі як складової процесу національно-патріотичного виховання.

Теоретичне і практичне значення результатів дисертації полягає в тому, що дослідження видавничої діяльності інтернованих вояків Армії УНР дає можливість цілісно реконструювати важливу сторону таборового соціуму, інтегрувати значний масив фактичного матеріалу до узагальнюючих праць з історії України, української військової еміграції у міжвоєнний період, історії української журналістики, військової та видавничої справи. Синтезовані в дисертації матеріали можна буде використовувати для написання програм та навчально-методичної літератури із царини національно-патріотичного виховання, зокрема, підручнику «Захист Вітчизни» та навчальної літератури для навчально-виховної роботи у Збройних силах України.

Ключові слова: інтернована Армія УНР, табір, видавнича діяльність, часопис, журнал, газета, дивізійна друкарня, таборове видавництво, Польща.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікація у виданні, включена до переліку

наукових фахових видань України з присвоєнням категорії “Б”:

1. Голубнича Ю. Видавнича діяльність інтернованої Армії УНР у таборах Польщі (1920 – 1924 рр.). Вісник Черкаського університету. Серія: «Історичні науки». Черкаси, 2016. С. 114–118.

Публікації в періодичних наукових виданнях інших держав,

які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку

та/або Європейського Союзу:

2. Голубнича-Шленчак Ю. Діяльність видавництв та друкарень у таборах інтернованих військ УНР в Польщі (1921 – 1924 рр.). European philosophical and historical discourse. Praha. Czech Republic. 2019. Vo. 5. Is. 1. P. 59–69. ISSN 2533-4816.

3. Голубнича-Шленчак Ю. Видання часопису «Табор» українською військовою еміграцією в Польщі (1923 – 1939 рр.). European philosophical and historical discourse. Praha. Czech Republic. 2019. Vo. 5. Is. 4. P. 63–70. ISSN 2533-4816.

4. Голубничая-Шленчак Ю. Литературные и литературно-юмористические журналы в лагерях интернированных воинов Армии УНР в Польше (1921–1923 гг.): тематическая наполненность и специфика издания. Wschód Europy. Lublin. Poland. Vol. 5, № 2 (2019). P. 13–27. ISSN 2450-4866.

5. Holubnycha-Shlenchak Y. Potencjał źródłowy materiałów ukraińskiego czasopisma prawosławnego «Релігійно-Науковий Вістник» (Aleksandrów Kujawski – Szczypiorno, Polska) w latach 1921–1923. Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne. Lublin, Poland. 2020. № 113. P. 169–186. ISSN 0518-3766.

Публікації, у яких додатково відображено результати дослідження:

6. Голубнича-Шленчак Ю. Видавництво таборового часопису «Запорожець» інтернованою армією УНР у Вадовицях: зб. наук. пр.: матеріали Всеукр. наук.-

практ. конф. «Актуальні питання, відкриття та досягнення в галузі суспільних наук» (м. Запоріжжя, 19–20 травня, 2017 р.). С. 63–65.

7. Голубнича-Шленчак Ю. Видавнича діяльність інтернованої армії УНР у таборі Александрів-Куявський у Польщі 1921 р.: зб. наук. пр.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Історичні, соціологічні, політичні науки: історія, сучасний стан та перспективи досліджень» (м. Херсон, 22–23 вересня 2017 р.). С. 9–13.

8. Голубнича-Шленчак Ю. Преса інтернованих вояків-українців у таборі Ланцут у Польщі (1921 – 1922 pp.): зб. наук. пр.: the materials of International scientific-practical conference «Forming of modern educational environment: benefits, risks, implementation mechanisms» (м. Тбілісі, 29 вересня, 2017 р.). С. 131–133.

9. Голубнича-Шленчак Ю. Видавнича діяльність інтернованих вояків армії УНР у таборі Вадовиці (1921 – 1922 pp.). Гуржіївські історичні читання. Черкаси, 2017. Вип. 11. С. 99–104.

10. Голубнича-Шленчак Ю. Діяльність видавництва «Чорномор» у таборі Каліш у Польщі 1923 р.: зб. наук. пр.: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. «Людина, суспільство, політика, актуальні виклики сучасності» (м. Одеса, 23-24 лютого 2018 р.). С. 92–96.

11. Голубнича-Шленчак Ю. «В єднанні наша сила і усвідомлення нашої перемоги...»: особливості та умови видання часопису «Промінь» у таборах Ланцут-Стшалково (1921 – 1922 pp.): зб. наук. пр.: Драгоманівські історичні студії. Київ: Нац. пед. у-т ім. М. Драгоманова, 2018. № 4 (8). С. 181–187.

12. Голубнича-Шленчак Ю. Особливості видання газети «Нове життя» інтернованих військ УНР у таборі Александрів Куявський в Польщі (1921 – 1922 pp.): зб. наук. пр.: the materials of International scientific and practical conference «Achievements and problems in the field of social sciences in the modern world» (Вак, December 14–15, 2018). S. 77–80.

13. Голубнича-Шленчак Ю. Таборовий часопис «Вісник спілки лікарських помішників на еміграції» (Щипіорно, Польща) у 1922 – 1923 pp.: до історії заснування та видання: зб. наук. пр.: the materials of International scientific and

practical conference «Key issues of social sciences: prospects for the development of Ukraine and EU countries» (Baia Mare, June 28–29, 2019). S. 52–55.

14. Голубнича-Шленчак Ю. Видання таборової газети «Український сурмач» вояками інтернованої Армії УНР у таборах Каліш та Щипіорно в Польщі (1922 – 1923 рр.): зб. наук. пр. матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. «Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи. Міждисциплінарні перспективи» (м. Банська Бистриця–Баку–Ужгород–Кривий Ріг–Херсон, 27 червня, 2019 р.). С. 11–12.

15. Голубнича-Шленчак Ю. Видавництво гумористично-сатиричних журналів «Окріп» та «Будяк» у таборах інтернованої Армії УНР у Польщі (1920 – 1921 рр.). Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні відносини. Ужгород, 2019. № 5. С. 105–110.

16. Голубнича-Шленчак Ю. «Вона освітить темряву ночі й покаже правдиві шляхи»: видання таборового часопису «Наша зоря» вояками інтернованої Армії УНР у таборах Ланцут-Стшалково-Каліш у Польщі (1921 – 1923 рр.): зб. наук. пр.: матеріали XXI Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. «Україна XXI століття: тенденції та перспективи розвитку (новітні виклики)» (м. Київ, 29 жовтня, 2020 р.). С. 65–68.

ABSTRACT

Holubnycha-Shlenchak Yu. V. Publishing activities of interned UPR Army in the camps of Poland (1921-1924). – Qualification research paper. Manuscript.

Dissertation for a degree of Doctor of Philosophy, specialty 032 «History and archeology». – Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, 2021.

Dissertation is dedicated to the publishing activity of interned UPR Army in the camps of Poland (Lantsut, Aleksandrov Kuiakovski, Wadowice, Piotrkow Tribunalski, Pikulice, Stshalkowo, Szczypiorno and Kalish) throughout 1921-1924. Analysis of available historiography reveals that the topic has not been a subject of complex research. The majority of documents has never been published before and required detailed study and introduction into scientific sphere.

Working on scientific literature, published and archival sources made it possible to comprehensively analyze all stages of the camp publishing process, to establish sources of funding, determine the genre groups of journals and the circle of their contributors. The processing of documents stored in archival institutions of Ukraine, Poland, the Czech Republic and the United Kingdom made it possible to research and reconstruct in detail the activities of camp publishing houses and printing houses.

Once in the camps, the internees were forced to overcome a number of problems (food shortages, insufficient coal for heating barracks and their inadequacy for winter living, the spread of infectious diseases due to non-compliance with sanitary norms during the concentration of large masses of troops, etc.). In addition, immediate measures had to be taken to improve the psycho-emotional state of the soldiers and to overcome feelings of depression, despair and frustration in order to prevent the process of demoralization among the internees. The time of internment had to be used to the advantage of the soldiers, preparing them for further struggle for independence of Ukraine and being in the conditions of foreign, unknown culture.

At the initiative of Chief Ataman S. Petliura, cultural and educational work was started in the camps, one of the most important components of which had to be publishing activity. Responsibility for this was assigned to the divisional (or general camp) cultural and educational departments in the camps, within the structure of which

there were publishing sections that cooperated with divisional printing houses and other publishing centers, in particular, publishing centers of «Prosvita» association.

Analysis of the materials of the camp journals made it possible to establish that the camp publishing activity performed a number of extremely important functions. These are, in particular, informative (informing internees about the situation in all spheres of life in Ukraine and abroad, as well as the possibility of placing ads and various messages), communicative (support of communication between internees from different camps and representatives of Ukrainian emigration centers in Poland and abroad), psychological (opportunity to share their experiences on the pages of journal and find support and emotional consolation), creative (opportunity to show their creative potential) functions.

The analysis of archival documents of the «Chornomor» publishing house, which operated in the Kalish camp, made it possible to reconstruct the mechanism of the publishing house's work and to draw an analogy with other camp publishing houses. Working on Chornomor's books helped establish the composition of the publishing house's employees and their responsibilities. The obtained advertising brochures and reports helped define the volumes and genres of issued printed materials.

Based on the elaboration of a set of published and unpublished sources, the activities of the camp publishing houses «Nasha Zorya», «Veselka», religious and scientific publishing houses of the Brotherhood of the Holy Intercession of the 6th Sich Rifle Division and «To the Light» were comprehensively described.

Based on the instructions and reports of the divisional printing houses, the mechanism and methods of their work, the state of their technical and material support were revealed, and the editorial offices and publishing houses with which they cooperated were established.

Based on statistical data, it was determined that the greatest demand among readers was general information (including «Nove zhyttia», «Zaliznyi strilets», «Ukrainskyi surmach», «Zaporozhska dumka») and literary publications (especially «Nasha zorya» and «Veselka»). Throughout 1921, humorous and satirical journals (in particular, «Okrip», «Budyak», «Sych», «Polyn») and literary-humorous journal

«Oko» were in demand, which was due to the intense psycho-emotional state of soldiers, who were in need for psychological relief that is why laughter was to be an effective tool in this situation.

The study found that the main sources of funding for publishing activities in internment camps were: grants from the Ministry of Press and Propaganda of the UPR Government. Material and financial assistance came from Polish camp commandant's offices. Charitable donations were from internees and Ukrainian emigrants in Poland and abroad to support publishing funds of camp periodicals, subscription and submission of advertisements on the pages of camp journals.

The paper analyzes the dynamics of the publishing process and identifies the most rapid publishing periods of camp periodicals. Given the sources of income and analysis of quantitative and qualitative indicators, it was found that most samples of the camp press were published in 1921, due to sporadic financial support of camp commandant's offices and the Ministry of Press and Propaganda of the UPR Government. At the end of the year funding from these institutions was suspended due to the aggravation of the economic situation in Poland. Further, the support of the publishing process in the camps depended on the charitable income of readers, authors and personal contributions of representatives of the command staff of the Army of the Ukrainian People's Republic. It was established that the number of titles of journals in internment camps was significantly reduced, but their quality became much higher, as the vast majority of them were of publication quality.

Research of camp journals, reports on cultural and educational activities, correspondence between authors, customers and editors, daily reports of camp printers and publishers made it possible to establish circulation, frequency, cost, geography of distribution of camp periodicals, circle of authors and editorial staff.

For the first time, the activity of camp publishing houses operating in the camps of interned Ukrainian soldiers of the UPR Army was comprehensively analyzed. On the basis of archival and published sources, the specifics of the publishing process were reconstructed, the volumes of circulation and titles of books were established, in particular, published by Chornomor publishing house. Sources of financing the press-

publishing process in camps, working conditions and material support of printing staff, their names as well as positions they held were obtained. The places of distribution of camp journals and book products were determined.

For the first time, the thematic and subject content of the journal «Okrip» were analyzed in detail, because the author of dissertation worked on the disclosed issues of the journal (№2-6). The connection between the change of psycho-emotional needs of internees with the change of topics of journals during the period of internment is analyzed. The author *specified*: content, volume, circulation, cost, dates of publication of journals in the camps; places of publication of camp newspapers and journals; editorial board. The study of the publishing activity of the interned Army of the Ukrainian People's Republic in the context of the general cultural and educational process in the camps of Poland as a component of the process of national and patriotic education was *further studied*.

The theoretical and practical significance of the dissertation results is that the study of the publishing activities of interned soldiers of the UPR Army makes it possible to comprehensively reconstruct an important aspect of camp society, to integrate a significant array of factual material into generalized works on Ukrainian history, Ukrainian military emigration in the interwar period, Ukrainian journalism, military and publishing activities. The materials synthesized in the dissertation can be used to write programs and educational-methodological literature in the field of national and patriotic education, in particular, the textbook «Defense of the Fatherland» and educational literature for educational work in the Armed Forces of Ukraine.

Key words: *interned Army of UPR, camp, publishing activities, herald, journal, newspaper, divisional printing house, camp publishing house, Poland*

LIST OF PUBLISHED WORKS ON THE THIRD DIRECTORY

Scientific papers, in which the main scientific results of the dissertation are published

1. Holubnycha Yu. Vydavnycha diialnist internovanoi Armii UNR u taborakh Polshchi (1920 – 1924 rr.). Visnyk Cherkaskoho universytetu. Serii: «Istorychni nauky». Cherkasy, 2016. S. 114–118.
2. Holubnycha-Shlenchak Yu. Diialnist vydavnytstv ta drukaren u taborakh internovanykh viisk UNR v Polshchi (1921 – 1924 rr.). European philosophical and historical discourse. Praha. Czech Republic. 2019. Vo. 5. Is. 1. P. 59–69. ISSN 2533-4816.
3. Holubnycha-Shlenchak Yu. Vydannia chasopysu «Tabor» ukrainskoiu viiskovoiu emihratsiieiu v Polshchi (1923 – 1939 rr.). European philosophical and historical discourse. Praha. Czech Republic. 2019. Vo. 5. Is. 4. P. 63–70. ISSN 2533-4816.
4. Holubnychaia-Shlenchak Yu. Literaturnye i literaturno-umoristicheskie zhurnaly v laheriakh internirovannykh voynov Armii UNR v Polshche (1921–1923 hh.): tematicheskaiia napolnennost i spetsifika izdanyia. Wschud Europy. Lublin. Poland. Vol. 5, № 2 (2019). P. 13–27. ISSN 2450-4866.
5. Holubnycha-Shlenchak Y. Potencjal zhrudlowy materialuw ukrainskiego czasopisma prawoslawnego «Relihiino-Naukovyi Vistnyk» (Aleksandruw Kujawski – Szczypiorno, Polska) w latach 1921–1923. Archiwa, Biblioteki i Muzea Koscielne. Lublin, Poland. 2020. № 113. P. 169–186. ISSN 0518-3766.

Scientific works certifying the testing of materials of the dissertation

6. Holubnycha-Shlenchak Yu. Vydavnytstvo taborovoho chasopysu «Zaporozhets» internovanoi armii UNR u Vadovytsiakh: zb. nauk. pr.: materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. «Aktualni pytannia, vidkryttia ta dosiahnennia v haluzi suspilnykh nauk» (m. Zaporizhzhia, 19–20 travnia, 2017 r.). S. 63–65.
7. Holubnycha-Shlenchak Yu. Vydavnycha diialnist internovanoi armii UNR u tabori Aleksandriv-Kuiavskiyi u Polshchi 1921 r.: zb. nauk. pr.: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. «Istorychni, sotsiologichni, politychni nauky: istoriia, suchasnyi stan ta perspektyvy doslidzhen» (m. Kherson, 22–23 veresnia 2017 r.). S. 9–13.
8. Holubnycha-Shlenchak Yu. Presa internovanykh voiakiv-ukraintsiv u tabori Lantsut u Polshchi (1921 – 1922 rr.): zb. nauk. pr.: the materials of International scientific-practical conference «Forming of modern educational environment: benefits, risks, implementation mechanisms» (m. Tbilisi, 29 veresnia, 2017 r.). S. 131–133.

9. Holubnycha-Shlenchak Yu. Vydavnycha diialnist internovanykh voiakiv armii UNR u tabori Vadovytsi (1921 – 1922 rr.). Hurzhiivski istorychni chytannia. Cherkasy, 2017. Vyp. 11. S. 99–104.
10. Holubnycha-Shlenchak Yu. Diialnist vydavnytstva «Chornomor» u tabori Kalish u Polshchi 1923 r.: zb. nauk. pr.: materily V Mizhnar. nauk.-prakt. konf. «Liudyna, suspilstvo, polityka, aktualni vyklyky suchasnosti» (m. Odesa, 23-24 liutoho 2018 r.). S. 92–96.
11. Holubnycha-Shlenchak Yu. «V yednanni nasha syla i usvidomlennia nashoi peremohy...»: osoblyvosti ta umovy vydannia chasopysu «Promin» u taborakh Lantsut-Stshalkovo (1921 – 1922 rr.): zb. nauk. pr.: Drahomanivski istorychni studii. Kyiv: Nats. ped. u-t im. M. Drahomanova, 2018. № 4 (8). S. 181–187.
12. Holubnycha-Shlenchak Yu. Osoblyvosti vydannia hazety «Nove zhyttia» internovanykh viisk UNR u tabori Aleksandriv Kuiavskiyi v Polshchi (1921 – 1922 rr.): zb. nauk. pr.: the materials of International scientific and practical conference «Achievements and problems in the field of social sciences in the modern world» (Baku, December 14–15, 2018). S. 77–80.
13. Holubnycha-Shlenchak Yu. Taborovyi chasopys «Visnyk spilky likarskykh pomishnykiv na emihratsii» (Shchypiorno, Polshcha) u 1922 – 1923 rr.: do istorii zasnuvannia ta vydannia: zb. nauk. pr.: the materials of International scientific and practical conference «Key issues of social sciences: prospects for the development of Ukraine and EU countries» (Baia Mare, June 28–29, 2019). S. 52–55.
14. Holubnycha-Shlenchak Yu. Vydannia taborovoi hazety «Ukrainskyi surmach» voiakamy internovanoi Armii UNR u taborakh Kalish ta Shchypiorno v Polshchi (1922 – 1923 rr.): zb. nauk. pr. mater. IV Mizhnar. nauk.-prakt. konf. «Fundamentalni ta prykladni doslidzhennia: suchasni naukovo-praktychni rishennia i pidkhody. Mizhdystsyplinarni perspektyvy» (m. Banska Bystrytsia–Baku–Uzhhorod–Kryvyi Rih–Kherson, 27 chervnia, 2019 r.). S. 11–12.
15. Holubnycha-Shlenchak Yu. Vydavnytstvo humorystychno-satyrychnykh zhurnaliv «Okrip» ta «Budiak» u taborakh internovanoi Armii UNR u Polshchi (1920 – 1921 rr.). Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seria: Mizhnarodni vidnosyny. Uzhhorod, 2019. № 5. S. 105–110.
16. Holubnycha-Shlenchak Yu. «Vona osvityt temriavu nochi y pokazhe pravdyvi shliakhy»: vydannia taborovoho chasopysu «Nasha zoria» voiakamy internovanoi Armii UNR u taborakh Lantsut-Stshalkovo-Kalish u Polshchi (1921 – 1923 rr.): zb. nauk. pr.: materialy KhKhI Vseukr. nauk.-prakt. internet-konf. «Ukraina KhKhI stolittia: tendentsii ta perspektyvy rozvytku (novitni vyklyky)» (m. Kyiv, 29 zhovtnia, 2020 r.). S. 65–68.